

Når doen blir livsviktig

For hver krone som blir investert i doer, sparer man åtte kroner i helseutgifter.
Likevel har en tredjedel av verdens befolkning ikke tilgang til et trygt toalett.
Hvorfor er det slik, og hva fører mangelen på do til?



FOTO: Endre Vestvik

#dritviktig



KIRKENS NØDHJELP
actalliance



Hva ligger i begrepet «trygge sanitære forhold»?

For å oppfylle kravet til trygge sanitære forhold, må et toalett sikre at avføring og menneskehud ikke kommer i kontakt.

Det må være mulig å kunne vaske hendene sine godt etter dobesøk.

Et toalett må ha tilstrekkelig privatliv, og det må ikke være farlig å komme seg til toalettet.

Når en do, eller mangelen på do, tar livet av mennesker

Du må på do, og har tre valg:

1. Bæsj i en pose og knytte igjen?
2. Gå på do nede ved elva, der alle kan se deg?
3. Eller prøve å holde igjen til det blir mørkt, men også farligere å gå ut?

Hver dag står millioner av mennesker overfor et liknende dilemma når naturen kaller.

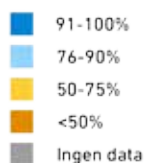
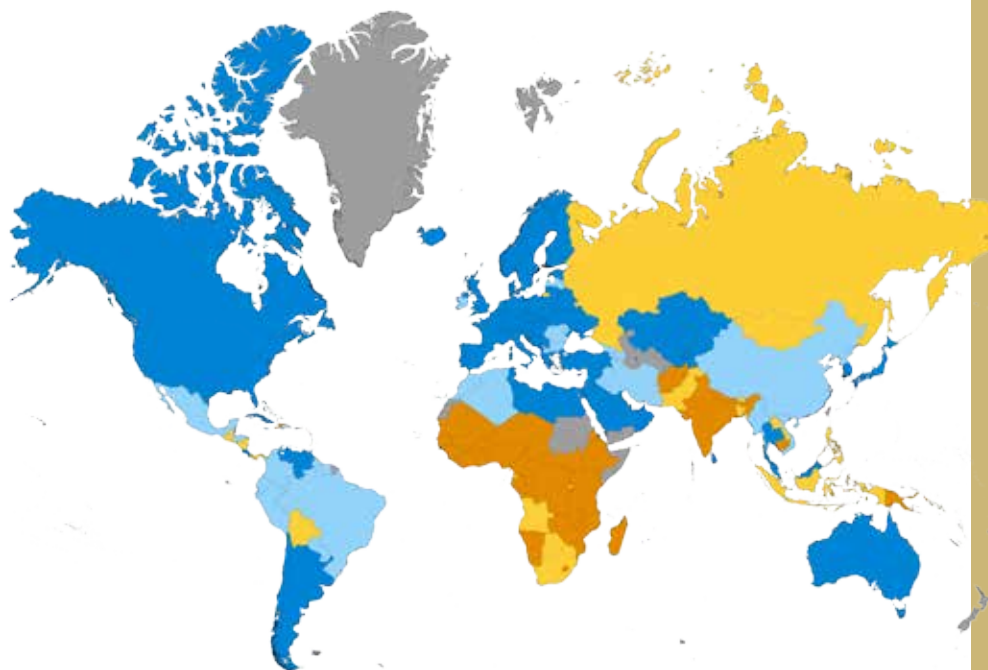
Vi går alle på do opptil flere ganger om dagen, og vi stiller høye krav til toalettet. Det skal være rent, og det skal være privat. Men en trygg do er like viktig for den tredjedelen av verdens befolkning som ikke har tilgang til et velegnet sted å gå på do.»

Svimlende 2,4 milliarder mennesker kan ikke gå på do et sted hvor de har privatliv, og hvor hygienen er ivaretatt.¹

Det å gå på do handler ikke bare om å tømme blære og tarm, det handler også om verdighet, trygghet og sykdomsforebygging. En trygg do kan være forskjellen på liv og død. I en FN-rapport blir det sagt at det å kunne kontrollere kroppsfunksjoner som urinering, avføring og menstruasjon rører ved kjernen i menneskers verdighet.²

Kirkens Nødhjelp jobber med å bygge doer, som i bistandsverdenen ofte kalles latriner, og bedre de sanitære forholdene i land over hele verden. I dette heftet skal vi fortelle hvorfor en trygg do kan være forskjellen på liv og død. Vi skal også se hva du og jeg kan gjøre for at vi når FNs bærekraftsmål nummer seks, slik at alle mennesker i denne verden kan få gå på en trygg og hygienisk do.

Andel av befolkningen med trygge sanitære fasiliteter



1/3

av alle mennesker i verden har ikke tilgang til en trygg do.

0

– antall land i Afrika sør for Sahara hvor mer enn 75 % av befolkningen har tilgang til gode sanitære forhold.

70 %

av alle som ikke har en trygg do bor på landsbygda.

892

millioner

mennesker går på do på tilfeldige steder i åpent terreng.

0,44 %

av alle boliger i Oslo hadde vannklosett i 1904.

89

land ligger bak skjema for å klare bærekraftsmålet om en do til alle.

8

kroner er det man sparer i helseutgifter for hver krone man investerer i bedre toaletter.

280.000

barn dør hvert år av diaré, direkte forårsaket av dårlige doer.



Hurmat, Pakistan:

Før turte ikke Hurmat å gå på do mens det var lyst, fordi hun måtte gjøre fra seg ute og var redd for at menn skulle kunne se henne. Derfor ventet hun til det ble mørkt. Da gikk hun ut i skogen sammen med flere venninner for å føle seg trygg. Nå har landsbyen fått et nytt toalett som er trygt, hygienisk og privat, og Hurmat kan gå på do akkurat når hun selv vil. Det har forandret livet hennes.



Et problem for hver tredje verdensborger

Du går gjennom et slumområde i en storby, og plutselig kommer det en plastpose gjennom lufta. Et «flyvende toalett» er på vei mot deg. Et menneske har gjort fra seg i en pose, og kastet posen bak seg i en tilfeldig retning. Kanskje lander posen på noen, eller kanskje trækker noen på posen slik at avføringen tyter ut.

Kall det gjerne ekkelt, men dette er virkeligheten for mange millioner mennesker i verden. Andre velger å gjøre fra seg på bakken, uten å bruke en plastpose. Det alle disse menneskene har til felles, er at de mangler en do.

Verst sør for Sahara

Hvert tredje menneske i verden har ikke en latrine eller toalett som oppfyller kriteriene for en trygg do. Og 892 millioner av disse har ikke en do i det hele tatt.³

I de aller fleste land i Afrika sør for Sahara har mindre enn halvparten av befolkningen tilgang til en trygg do. Statistikk fra 2013 viser at det var verst i Sør-Sudan (6,7

prosent har tilgang til en trygg do), Niger (10,9 prosent) og Togo (11,6 prosent). Landet med flest folk uten et trygt toalett er India, der 780 millioner mennesker (60,4 prosent) ikke har tilgang til trygge nok toaletter.⁴

På regionalt nivå kan vi se et lignende mønster. I Afrika sør for Sahara var det i 2015 bare 28 prosent som hadde tilgang til tilfredsstillende toaletter, mot 25 prosent i 2000. Mens i Sentral- og Sør-Asia hadde det skjedd en stor framgang fra 29 prosent i 2000 til 50 prosent i 2015. Også i Øst-Asia hadde tallet på trygge doer økt fra 64 prosent i 2000 til 75 prosent i 2015. Tusenårsmålene om gode toaletter til flere ble i større grad nådd i Asia enn i Afrika, viser tallene fra Unicef og WHO.⁵

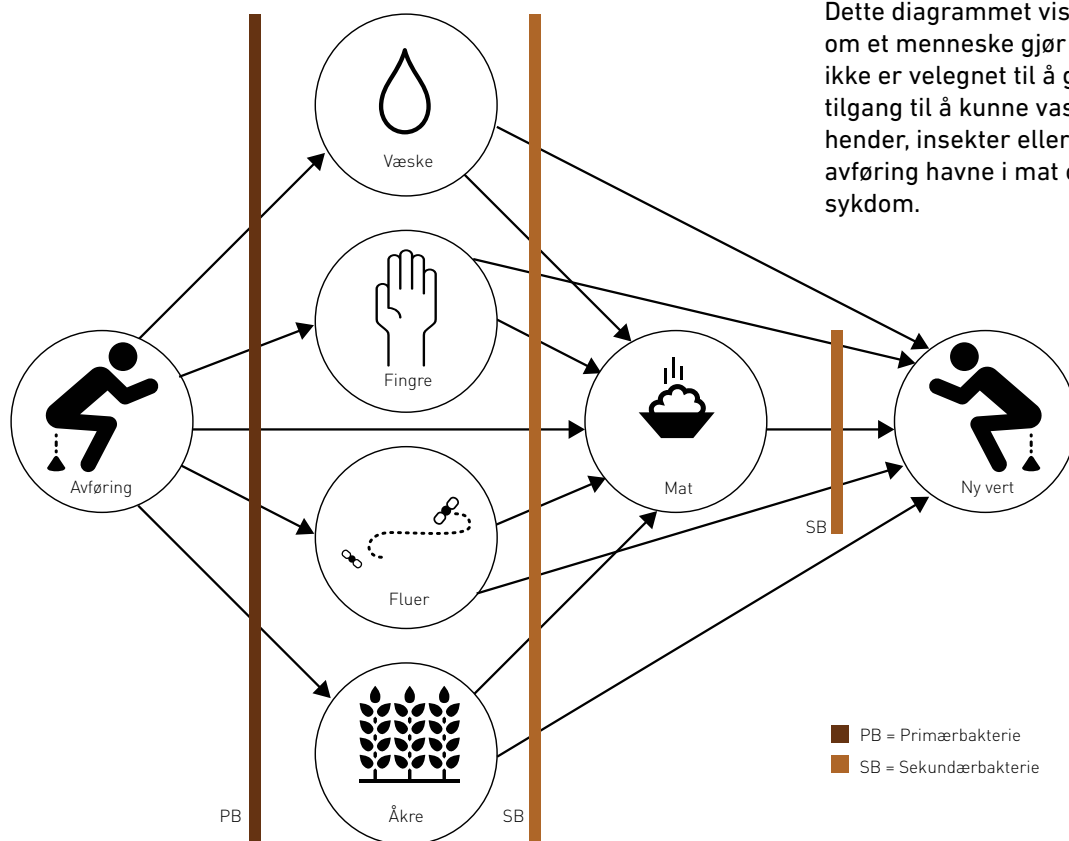
De samme tallene viser derimot at det er i Sentral- og Sør-Asia at flest mennesker går på do i det åpne, og altså ikke har et sted å gå på do i det hele tatt. Hele 30 prosent av befolkningen måtte i

2015 gå på do i det åpne, mens det i Afrika sør for Sahara er 23 prosent som må gjøre det samme. Med andre ord er gapet mellom dem som har en tilfredsstillende do, og dem som ikke har et sted å gå på do i det hele tatt, større i Sentral- og Sør-Asia enn i Afrika sør for Sahara – der folk oftere har et fast sted å gå på do, men hvor denne doen ikke er trygg nok til å tilfredsstille kravene.

Landsbygda og kvinner er spesielt utsatt

Det er spesielt på landsbygda at de sanitære forholdene er dårlige. Av alle som ikke har gode nok toaletter, bor sju av ti på landsbygda.⁶

I tillegg til sykdommer kan dårlig tilgang på en do også føre til dårligere sikkerhet. I enkelte områder, spesielt i flyktningleirer eller slummer, er kvinner spesielt utsatt for vold og overgrep, og risikoen øker om de må gå langt for å kunne gå på do, om de må gå ut på kveldstid, eller om de må dele toalett med menn.⁷



I India er kvinners sikkerhet når de skal gå på do et tema som har vært debattert. I 2014 ble to jenter funnet hengt i et tre. De hadde vært på leting etter et sted å gå på do, blitt overfalt, voldtatt og lynsjet. Noen mente dette hadde sammenheng med mangelen på toaletter, mens andre mente det skyldtes jentenes lave status i Indias kastesystem.

Etter at de to jentene ble voldtatt og drept har det blitt bygd 100 toaletter i landsbyen, og de fleste mener at drapene kunne vært unngått om jentene hadde et tryggere sted å gå på do. I land hvor jenter allerede er utsatt for overgrep, kan en mangel på do føre dem inn i farlige situasjoner.⁸ Andre årsaker til at folk mangler toaletter kan være at de ikke eier

tomten hvor de bor, og derfor har de ikke lyst til å investere i et toalett som de senere kan miste om de må flytte. Andre steder kan grunnvannspeilet ligge for høyt, eller jordsmonnet kan være for hardt til at toaletter og latriner kan bygges.

Vannbårne sykdommer:

Vannbårne sykdommer er sykdommer man kan få ved å drikke eller bade i vann som er forurenset, som oftest av avføring.

Diaré: Løs og hyppig avføring på grunn av bakterier eller virus som gir utslag i tarmen. Rammer både voksne og barn, men kan være spesielt dødelig for småbarn, og hver dag dør nesten 2.200 barn av dette.

Kolera: En smittsom sykdom som fører til kraftig diaré, og som igjen kan resultere i dehydrering og død om den ikke blir behandlet.

Kolerautbrudd kan på kort tid utvikle seg til alvorlige epidemier. Kolera-bakterier kan finnes i forurenset drikkevann. Opp mot 120.000 mennesker dør av sykdommen årlig.

Tyfoidfeber: Bakteriell infeksjon som skyldes salmonella-bakterier, som har en dødelighet på ti prosent. Forekommer sjelden i industrialiserte land, men forårsaker 600.000 dødsfall hvert år, hovedsakelig i Asia.

Guinea-orm: En rundorm som kommer inn i kroppen gjennom drikkevannet. Ormen kan klekke larver i tarmsystemet. Disse kan trenge gjennom tarmveggen og

etter hvert utvikle seg til ormer som spres i kroppen. I 1985 var det 3,5 millioner tilfeller av sykdommen, mens det i 2016 bare var 25 tilfeller.

Dysenteri: En tarminfeksjon forårsaket av bakterier eller amøber som spres gjennom forurenset mat eller vann. Denne kan gi diaré, og i noen tilfeller blodig diaré. Dysenteri er svært utbredt, med 200 millioner infeksjoner årlig, inkludert noen få hundre tilfeller i Norge.

Kilder: Norsk Helseinformatikk⁹ og Centre for Disease Control and Prevention¹⁰



Hvorfor er det #dritviktig?

Å sikre mennesker tilgang til et toalett er å redde liv. Når noen gjør fra seg på et sted som ikke oppfyller kravene til en trygg do, risikerer man at avføringen havner i maten og drikkevannet til mange tusen mennesker.

Diaré kan drepe

Om du drikker vann eller spiser mat som inneholder spor av avføring, kan du få sykdommer som diaré, kolera, tyfoidfeber og dysenteri.¹¹ Disse sykdommene kalles «vannbårne sykdommer» og kan alle være dødelige om de ikke behandles. Tallene på hvor mange som dør av sykdommer som er knyttet til mangelen på trygge sanitærforhold, varierer mye. En rapport fra WHO og Unicef som tok for seg situasjonen i 2017, estimerer at over 280.000 personer dør av diaré hvert år.¹² Disse dødsfallene kan både skyldes forurenset drikkevann, dårlige hygieniske forhold, eller utrygge sanitærforhold.

Men mangel på rent vann, god hygiene og gode toaletter henger sammen. Når man først har fått en vannbårn sykdom som diaré, er en del av behandlingen å drikke vann. Men de som mangler tilgang til rent vann, opplever å bli fanget i en ond sirkel der vannet forverrer sykdommen i stedet for å bidra til å kurere den.

Krise når kriser oppstår

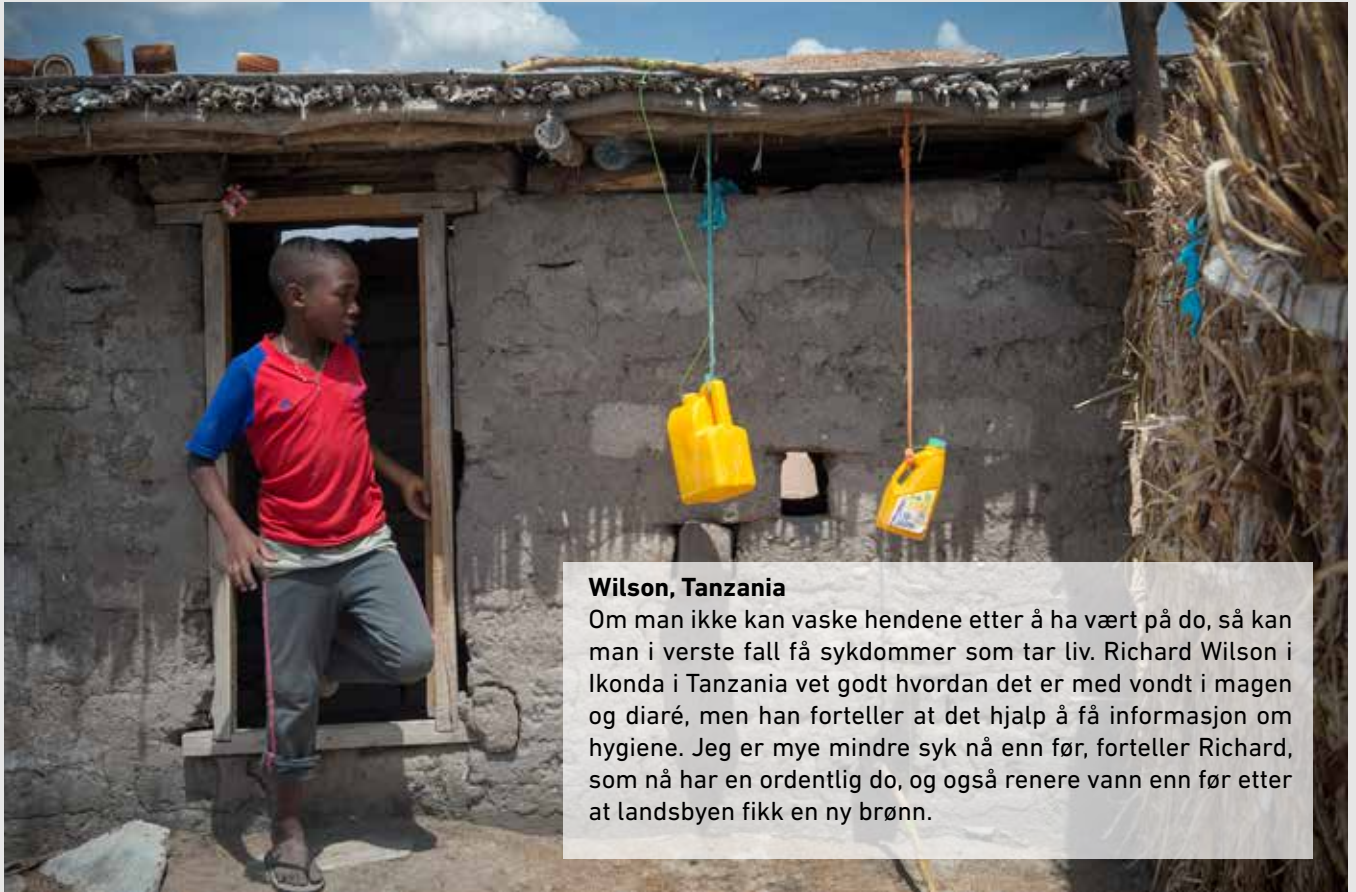
Det er spesielt i krisesituasjoner at vannbårne sykdommer kan blomstre. Ved flom og oversvømmelser kan avføring blande seg med flomvannet. Vannet man bruker til drikke, matlaging og personlig hygiene kan bli forurenset, og risikoen for å få en vannbårn sykdom vokser kraftig.

En slik forurensing av drikkevannet, vaskevannet, badevannet og maten kan også skje om en latrine eller do ikke er bygd på en god nok måte.

Dårlige toaletter, eller mangel på toaletter, er også et hinder for utdanning, fordi det hvert år er 443 millioner skoledager som går tapt på grunn av mangel på toaletter. Ofte er situasjonen slik på grunn av politisk uvilje, mangel på penger eller diskriminering.¹³

Kan hemme likestilling og utvikling

For jenter som har menstruasjon, er det ekstra viktig å ha tilgang til ordentlige toaletter og vaskefasiliteter, også på skolen.¹⁴ Om skolene ikke har dette, vil mange jenter ikke kunne opprettholde en god hygiene, og dermed falle ut av utdanningsløpet, noe som igjen er et hinder for likestilling. Mange barn kan også bli utsatt for kronisk underernæring etter å ha vært syke over tid, noe som kan påvirke deres utvikling og svekke deres evne til læring.¹⁵ Om en befolkning blir utsatt for dette, vil også et land utvikle seg tregere.



Wilson, Tanzania

Om man ikke kan vaske hendene etter å ha vært på do, så kan man i verste fall få sykdommer som tar liv. Richard Wilson i Ikonda i Tanzania vet godt hvordan det er med vondt i magen og diaré, men han forteller at det hjalp å få informasjon om hygiene. Jeg er mye mindre syk nå enn før, forteller Richard, som nå har en ordentlig do, og også renere vann enn før etter at landsbyen fikk en ny brønn.

Har ikke noe blitt gjort?

Retten til trygge sanitærforhold havner ofte i skyggen av retten til rent vann og mat. Ofte er det vanskeligere å forklare hvorfor en dårlig do kan føre til død, mens alle umiddelbart kan relatere seg til hvorfor man dør uten tilgang på vann og mat. Dette kan være litt av forklaringen på at retten til en ordentlig do ikke har blitt løftet ordentlig frem som et viktig tema i arbeidet med menneskerettigheter. I tillegg er tabuene rundt det å gå på do mange, og andre humanitære behov har blitt ansett som viktigere.

Ingen konsekvenser for ledere

Men i 2010 vedtok FNs generalforsamling en resolusjon som slo fast at «tilgang til fasiliteter og tjenester for ekskrementer og avløpsvann» er en menneskerett – på lik linje med mat og et sted å bo.¹⁶ Og siden 2013 har 19. november vært verdens dodag, noe som skal bidra til mer kunnskap om mangelen på trygge sanitærfasiliteter.¹⁷ Om noen land ikke oppfyller

disse målene, vil det ikke få noen direkte konsekvenser, og ingen blir straffet om det ikke blir laget gode toaletter. Å pålegge land sanksjoner fordi det ikke er gode nok sanitære forhold i landet er ikke aktuelt å gjøre. Med andre ord må man stole på at landets ledere og myndigheter legger folkets interesser til grunn når avgjørelser blir tatt. På den andre siden har bygging av doer blitt stadig viktigere for humanitære organisasjoner.

Å sikre tilgang til rent vann og gode toaletter har vært noe bistandsbransjen har jobbet med i mange tiår. Siden midten av 1990-tallet har tiltak knyttet til vann og sanitærforhold utgjort rundt sju prosent av den totale bistanden som er gitt. Men selv om det har vært en jevn vekst i den totale summen som er gitt til denne typen prosjekter, er det fortsatt et stykke unna å være nok til å dekke de finansielle behovene som faktisk finnes.¹⁸

Hva kan «dårlige sanitære forhold» være?

Å måtte gå på do i åpent landskap, uten tilgang til et fast sted å gå på do.

Å måtte gå på do i en bøtte.

Å bruke en do eller latrine som er plassert over en elv eller åpen vannkilde.

Å bruke en latrine som ikke har et godt fundament og et hull i bakken som leder avføringen bort fra kroppen.²⁶

Å ikke kunne rengjøre seg etter et dobesøk.

Å bruke en latrine hvor man ikke er trygg, og hvor spesielt kvinner risikerer å bli utsatt for angrep eller overgrep.

Alle skal ha do i 2030

I FNs tusenårsmål var tilgang til rent vann og gode toaletter et delmål, mens det i de nye bærekraftsmålene har blitt et eget mål. Nå er målet at alle mennesker skal ha tilgang til slike fasiliteter innen 2030. Verdensbanken har regnet ut at det i så fall vil koste hele 1.700 milliarder amerikanske dollar.¹⁹ Det tilsvarer mer enn ti norske 2017-statsbudsjett. - Bærekraftsmålene har også Norge forpliktet seg til, og de har vår statsminister Erna Solberg som ambassadør. Solberg valgte selv å snakke om menstruasjon da hun talte i New York i 2017.²⁰ Og senest i oktober 2017 møttes helsemyndigheter fra hele verden for å finne løsninger som kan hindre 90 prosent av dødsfallene som er forårsaket av kolera. Målet er full utryddelse av kolera innen 2030, slik bærekraftsmålene tilsier. Å bedre folks hygiene og tilgang til rent vann og trygge doer blir holdt fram som et av

de viktigste tiltakene, men også vaksiner i områder hvor det er kolerautbrudd er viktig.²¹

Det er umulig å få full oversikt over hvor mange penger som går til å bygge toaletter og latriner, men en rekke rapporter slår fast at finansieringen av prosjekter for å bedre sanitære forhold ikke er like god som i prosjekter der man for eksempel skaffer rent vann.²² Dette er tilfellet, selv etter at tilgang til en trygg do på en rekke arenaer har fått status som en grunnleggende menneskerett. Foreløpig ligger verden langt etter planen om å halvere tallet på mennesker uten en trygg do innen 2030.

Lav finansiering

Å få oversikt over den totale mengden bistand som blir gitt, er ikke mulig, men for å tydeliggjøre at det er stor forskjell på vilje til å finansiere prosjekter for rent vann og prosjekter for en trygg do, kan vi se nærmere på midlene som er gitt i bistand fra OECD-landene til Afrika og Asia.

I 2009 og 2010 gav OECD-landene i gjennomsnitt 8,3 milliarder dollar hvert år til prosjekter innen vann og sanitær, hvorav 13 prosent av dette gikk direkte til sanitære prosjekter, altså prosjekter for å bedre toalett-tilgangen. Og hele 44 prosent gikk til prosjekter som kombinerte vann og sanitær. 21 prosent gikk til prosjekter med å sikre tilgang til trygt drikkevann.²³ De siste tre årene har prosjekter relatert til vann, hygiene og toaletter fått økte midler. I gjennomsnitt har denne typen bistand fått 4,9 prosent hvert år de siste tre årene. Men skal vi nå tusenårsmålene, ligger vi fortsatt langt bak skjema, ifølge Verdens Helseorganisasjon.²⁴

Ifølge FNs utviklingsprogram (UNDP), er det god økonomi å investere i toaletter. UNDP har estimert at for hver krone som blir investert i rent vann og gode toaletter, får man åtte kroner tilbake i form av reduserte helsekostnader og økt produktivitet. Med andre ord er det i alle lands interesser å sikre gode toaletter, spesielt fordi dette også gjør vannet renere.²⁵

6 VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD



Innen 2030 skal alle mennesker i verden ha tilgang på en ordentlig do, og ingen skal måtte gjøre fra seg på en do som ikke oppfyller kravene for gode sanitære forhold.

Kvinner og barn i en spesielt utsatt situasjon skal få ekstra hjelp til å nå dette målet.

Lokalsamfunn skal få støtte i arbeidet med å legge til rette for gode sanitære forhold.



Ghulam Mustafa i Pakistan

Ghulam (i blått) bor i en fjelllandsby i Pakistan. Han og brorens familie har spart i fire måneder for å få råd til en do. Nå har de klart å frakte opp murstein til landsbyen, slik at de kan bygge et toalett. Han har fått hjelp fra Kirkens Nødhjelps partnerorganisasjon RDF til å lage infrastrukturen, og få tak i en låsbar dør og en doskål. Men resten av jobben er det Ghulam og hans hjelpere som gjør selv. Spesielt kona til Ghulam ser veldig frem til en ny do, selv om de fortsatt ikke har råd til å bygge et tak på doen. Over 40 millioner pakistanere har fremdeles ikke en do de kan bruke.



Joyce fra Tanzania

«Det er viktig å vaske hendene for å unngå å bli syk», sier Joyce fra Ikon-da i Tanzania. Hun og de andre barna på skolen i landsbyen får opplæring i hygiene, og det er også bygd en do ved skolen. På landsbygda i Tanzania, der Joyce bor, er tilgangen på en ordentlig do ofte dårlig. I 2015 hadde bare 16 prosent av alle i Tanzania en ordentlig do. Det er en fremgang fra 1990 da sju prosent hadde en do.

Finnes det en løsning?

Løsningen er like enkel som den er vanskelig. Å bygge flere toaletter er en åpenbar løsning på problemet. Men for å klare dette, er det nødvendig med flere tiltak, og her spiller også Norge og andre vestlige land en sentral rolle.

Kultur og politikere kan stå i veien

Opplæring i viktigheten av god hygiene og kunnskap om hva mangel på tilgang til toalett kan føre til, er nødvendig for å få flere til å forstå hvorfor bygging av toaletter er viktig. Gamle tradisjoner, ære eller kulturelle normer kan være hindre for at folk endrer vanene som kan gjøre dem syke. Å få disse menneskene til å gjøre endringer i sine egne liv er nøkkelen til endring. Dette arbeidet er spesielt viktig i områder hvor utdanningsnivået er lavt og lese- og skriveferdighetene dårlige, fordi folk i disse områdene mangler tilgang til den kunnskapen de trenger for å kunne gjøre en endring.

I tillegg til mer kunnskap, trengs det også politisk vilje. Det er i det lange løp politikere som skal finne de bærekraftige løsningene.

Dette oppnår man best ved å bidra til at lokalbefolkningen kan stille krav til sine politikere. Samtidig må det være et internasjonalt press på nasjonale myndigheter. Dette politiske påvirkningsarbeidet og bevisstgjøringen må være en del av den øvrige hygieneopplæringen.

Finansiering kan man oppnå gjennom politisk engasjement nasjonalt, men også gjennom bistand og humanitær hjelp i land der myndighetene ikke viser stor nok vilje eller evne til å finansiere toaletter. For å klare å finansiere behovene som finnes trengs informasjons- og påvirkningsarbeid, slik at man lettere kan få folk til å forstå viktigheten av gode toaletter.

Avføring kan være en ressurs

I situasjoner der folk er på flukt, må tilgang på toaletter være en av de viktigste prioriteringene i den humanitære hjelpen som gis. I akutte katastrofesituasjoner er tilgang til do noe av det første som må på plass, siden epidemier som kolera kan oppstå ved mangelen på trygde toaletter.

I tillegg til å gi folk tilgang til do er det mulig å gjøre avføringen til en ressurs. Flere firmaer har spesialisert seg på å lage toaletter der avføring blir gjort om til fruktbar jord, slik som Sanivation²⁷ i Øst-Afrika og OurSoil²⁸ i Haiti. Denne komposterte jorden kommer godt med i jordbruket, som er bærebjelken i de fleste fattige samfunn der toalett mangel er et problem. Dette er også løsninger som kan fungere i en flyktningsituasjon.

Gjennom bærekraftsmålene har alle land i verden forpliktet seg til å sørge for at alle mennesker har tilgang til et trygt sted å gå på do. For Norge sin del er alle de nevnte tiltakene viktige for å kunne nå dette målet. Norge kan ansvarliggjøre lokale myndigheter, bidra med bistandsmidler og jobbe for å øke den globale kunnskapen om sanitære forhold. Dette er tiltak som er helt nødvendige om man skal nå målet verden har satt seg om at alle mennesker skal ha en trygg do innen 2030.

«How to do»

Det viktigste er ikke hvordan man sitter på doen, eller hvor mye den lukter. Det aller viktigste når man bygger en latrine eller toalett er å tilpasse den lokale forhold, kontekst og kultur.

Derfor kan det variere hva som er viktig når man bygger en do eller en latrine. Nøkkelen til suksess er å spørre brukerne hvilke behov de har når de skal bruke en do.

Kirkens Nødhjelp bygger latriner over hele verden, og alle disse latrinene skal ha flere ting til felles:

- Lett tilgjengelige.
- Trygge å bruke – også når det er mørkt.
- Alle kan bruke dem, også barn, gravide, eldre og folk med nedsatt funksjonsevne.
- Forurenses ikke vannkilder.
- Gir tilstrekkelig privatliv – lyd er viktig å tenke på.
- Offentlige toaletter må være kjønnsdelte.
- Mulig å vaske hendene etterpå.
- Ren og med god belysning.
- Vann må dreneres bort fordi mygg liker stillestående vannpytter.
- Tilpasset lokale kulturer – ikke alle foretrekker sete med doring.



1. eksempel: Nødlatriner i en etiopisk flyktningleir

I dette eksempelet fra Etiopia måtte en latrine opp raskt, og derfor ble det først bygget en felleslatrine som skulle brukes av rundt 50 personer. Denne latrinen er en av Kirkens Nødhjelps forhåndsproduserte latriner, som sendes ut i første fase av en nødhjelpssituasjon.

Latrinen er plassert over et tre meter dypt hull som er tildekket når latrinen ikke er i bruk. Dette er for å hindre at fluer får tilgang til avføringen og sprer bakterier videre. Hullet tømmes når latrinen er full, eller hele konstruksjonen kan flyttes til et nytt hull.

Inni toalettet er det fotstøtter på hver side av hullet hvor avføringen havner, og døren er utstyrt med en lås. Rundt toalettet er det drenert, slik at ikke vann kommer ned til avføringen og bidrar til at latrinen blir fylt opp fortere. I toppen av latrinen er det lufting, for å unngå lukt.



2. eksempel: Husholdningslatriner i flyktningleirer

Når man har kommet litt lengre i en nødhjelpsfase, og det er satt opp tilstrekkelig med nødlatriner, starter arbeidet med å få på plass en do til hvert hus eller telt. Denne latrinen, som også er i Etiopia, er bygd med vegger og tak av bølgeblekk. Disse er montert på en ramme av tre. Gulvet er laget av betong, og hullet er i midten. Også her er latrinen plassert over et tre meter dypt hull der avføringen samles opp. Denne latrinen kan flyttes, men er ofte mer stasjonær, da den er tilknyttet en bestemt husholdning. Også her er drenering, dørlås og lufting viktig.



3. eksempel: Permanente latriner til langvarig bruk

Denne latrinen ble bygd etter jordskjelvet i Nepal i 2015. Her er kravet at man kan bruke vann til å skylle ned, i motsetning til eksemplene fra Etiopia som er såkalte «dry pit-latriner». I Nepal er det heller ikke kulturelt akseptabelt med en latrine hvor man ser rett ned på avføringen. Selve doen er bygget av murstein, og doen er støpt med en toalettstål i porselen. Denne skåla har en vannlås som gjør til at det ikke lukter fra septiktanken som er under. Denne latrinen lukter mindre enn de andre eksemplene. Avføringen blir ledet til en septiktank som er plassert rett utenfor latrinen, og den blir jevnlig tømt.

Hva kan du gjøre?

Det første vi sammen må klare er å snakke om toaletter, avføring og det å gå på do. Det er ofte et tabubelagt tema, men skal man finne gode løsninger, må man snakke om problemene.

Norske politikere må stilles til ansvar. Vi har gått med på internasjonale avtaler som forplikter, både politisk og økonomisk. Det er også moralsk og etisk riktig at vi jobber for at mennesker i andre land får trygge steder å gå på do.

Man kan gi penger til små og store organisasjoner som jobber med å bedre tilgangen til toaletter. En slik støtte vil garanterte gi et menneske mer verdighet, men den kan også gi det samme mennesket en bedre helse, og i beste fall redde liv.

(Endnotes)

- 1 <http://www.un.org/sustainabledevelopment/water-and-sanitation/>
- 2 <https://www.hrw.org/report/2017/04/19/going-toilet-when-you-want/sanitation-human-right>
- 3 <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/258617/1/9789241512893-eng.pdf?ua=1>
- 4 [Gapminder.org](http://www.gapminder.org)
- 5 <http://data.unicef.org/topic/water-and-sanitation/drinking-water/>
- 6 https://www.cdc.gov/healthywater/global/wash_statistics.html#two
- 7 <http://www.sswm.info/content/water-sanitation-and-gender>
- 8 http://www.huffingtonpost.com/rose-george/open-defecation-india_b_7898834.html
- 9 <https://nhi.no/>
- 10 <https://www.cdc.gov/healthywater/global/diarrhea-burden.html>
- 11 https://www.unicef.org/wash/index_wes_related.html
- 12 <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs392/en/>
- 13 <https://www.hrw.org/report/2017/04/19/going-toilet-when-you-want/sanitation-human-right>
- 14 <http://www.unric.org/en/sanitation/27281-sanitation-as-a-human-right>
- 15 <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/jmp-report/en/>
- 16 <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/479/35/PDF/N0947935.pdf?OpenElement>
- 17 <http://www.worldtoiletday.info/>
- 18 http://www.oecd.org/dac/stats/Brochure_water_2013.pdf, side 1
- 19 <http://blogs.worldbank.org/water/achieving-universal-access-water-and-sanitation-2030-how-can-blended-finance-help>
- 20 <https://www.nrk.no/urix/michael-moore-og-erna-solberg-snakket-om-fattigdom-i-new-york-1.13695466>
- 21 <https://www.nrk.no/urix/globalt-lofte-om-a-bekjempe-kolera-innen-2030-1.13718318>
- 22 <https://www.hrw.org/report/2017/04/19/going-toilet-when-you-want/sanitation-human-right>
- 23 <http://www.oecd.org/dac/stats/49839924.pdf>
- 24 <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2017/water-sanitation-investment/en/>
- 25 <http://www.unric.org/en/sanitation/27281-sanitation-as-a-human-right>
- 26 http://www.who.int/water_sanitation_health/monitoring/jmp2012/key_terms/en/
- 27 <http://sanivation.com/>
- 28 <https://www.oursoil.org/>



www.kirkensnodhjelp.no

E-post: nca-oslo@nca.no

Telefon: +47 22 09 27 00 Fax: +47 22 09 27 20

Gateadresse: Bernhard Getz' gate 3, 0165 Oslo

Postadresse: Postboks 7100, St. Olavs plass, 0130 Oslo

Kontonummer.: 1594 22 87248

DETTE GJØR KIRKENS NØDHJELP

Kirkens Nødhjelp arbeider med vann, sanitær og hygiene i langsiktige utviklingsprosjekter og akutte katastrofesituasjoner over hele verden. Målet er å sikre menneskers tilgang til rent vann, trygge sanitærforhold og å legge til rette for god hygienep praksis i fattige og marginaliserte lokalsamfunn.

Kirkens Nødhjelp jobber med prosjekter innen vann, sanitær og hygiene i Mali, Sudan, Sør-Sudan, Etiopia, Somalia, DR Kongo, Burundi, Tanzania, Haiti, Malawi, Syria, Irak, Nigeria, Niger, Angola, Afghanistan og Pakistan. 510.000 personer fikk i 2016 tilgang til et trygt toalett gjennom Kirkens Nødhjelps arbeid.

I tillegg til utstrakt bistandsarbeid jobber Kirkens Nødhjelp på hjemmebane med å spre informasjon om vann, sanitær og hygiene i en bistandskontekst, og ved å påvirke norske politikere til å ta ansvar for en positiv utvikling innen vann, sanitær og hygiene i utviklingsland.

FØLG MED PÅ ARBEIDET VÅRT!

Du finner oss på følgende plattformer. Se glimt fra arbeidet vårt, følg våre kampanjer og delta i diskusjonene.



Kirkens Nødhjelp



@kirkensnodhjelp



@kirkensnodhjelp



Kirkens Nødhjelp